

ΕΝΟΤΗΤΑ 31^Η: ΤΑ ΑΙΤΙΑ, Η ΕΚΡΗΞΗ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΤΩΠΑ ΤΟΥ Α΄ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ (1914 – 1918)

Τα αίτια

- 1. Ο ιμπεριαλισμός:** Η λέξη σε γενικές γραμμές σημαίνει την προσπάθεια των βιομηχανικά αναπτυγμένων κρατών να επεκταθούν σε βάρος άλλων κρατών. Η πολιτική αυτή είτε με τη μορφή οικονομικής διείσδυσης είτε με στρατιωτικά μέσα, προκαλεί έντονο ανταγωνισμό ανάμεσα στις ισχυρές χώρες. Έτσι:
⇒ Η **Γερμανία** θέλοντας να καλύψει τις ανάγκες της σε πρώτες ύλες, καύσιμα και αγορές, επιχειρεί να διεισδύσει στη νοτιοανατολική Ευρώπη, στην Ασία και στην Αφρική. Διεκδικεί λοιπόν μερίδιο από την «πίτα» της **Βρετανίας** και της **Γαλλίας** που έλεγχαν τότε τις περισσότερες αποικίες. Έχουμε λοιπόν σύγκρουση συμφερόντων.
- 2. Ο εθνικισμός:** Η λέξη σημαίνει τη μετατροπή του φυσιολογικού εθνικού συναισθήματος σε απόλυτο και αλαζονικό πάθος, που ικανοποιείται μόνο με την εξύψωση του ενός κράτους σε βάρος του άλλου. Στις αρχές της δεύτερης δεκαετίας του 20^{ου} αιώνα, οι λαοί δεν ήταν διατεθειμένοι να καταπνίξουν τα εθνικά τους αισθήματα για να διατηρηθεί η ειρήνη.
- 3. Ο μιλιταρισμός:** Η λέξη σημαίνει τον υπερτονισμό των στρατιωτικών αξιών που συνεπάγεται την επίλυση των διαφορών με πόλεμο. Την κούρσα των εξοπλισμών ξεκινά η Γερμανία, η οποία ενισχύει την πολεμική της βιομηχανία. Οι υπόλοιπες ευρωπαϊκές δυνάμεις ακολουθούν.

Τα αντίπαλα στρατόπεδα

Η Ευρώπη χωρίζεται ουσιαστικά σε δύο στρατόπεδα. Συγκεκριμένα:

- 1. Κεντρικές Δυνάμεις ή Τριπλή Συμμαχία:** Κυριότερα κράτη του συνασπισμού είναι η Γερμανία, η Αυστροουγγαρία και η Ιταλία. Αργότερα εντάσσονται η Βουλγαρία και η Τουρκία.
- 2. Εγκάρδια ή Τριπλή Συνεννόηση (αλλιώς Αντάντ):** Κυριότερα κράτη του συνασπισμού είναι η Βρετανία, η Γαλλία και η Ρωσία. Εδώ θα ενταχθεί και η Ελλάδα από το Μάιο του 1917. Ιαπωνία και ΗΠΑ κηρύσσουν τον πόλεμο στις Κεντρικές Δυνάμεις το 1914 και το 1917 αντίστοιχα.

Η αφορμή

Δίνεται τον Ιούνιο του 1914 όταν στο **Σεράγεβο** της Βοσνίας δολοφονείται ο διάδοχος του αυστριακού θρόνου **Φερδινάνδος** από έναν Σέρβο εθνικιστή. Η Αυστροουγγαρία, θεωρώντας υπεύθυνη τη Σερβία, της κηρύσσει τον πόλεμο. Ρωσία και Γαλλία δηλώνουν συμπαραστάση στη Σερβία, ενώ η Γερμανία τάσσεται με το μέρος της Αυστροουγγαρίας. Μέσα σε λίγες μέρες τα γεγονότα εξελίσσονται ραγδαία και ξεσπά ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος.

Τα κυριότερα μέτωπα

- 1. Δυτικό μέτωπο:** Οι Γερμανοί κινούνται προς το Παρίσι αλλά αποκρούονται από το γαλλικό στρατό (μάχη του Μάρνη). Γερμανοί και Γάλλοι σκάβουν σε μια γραμμή εκατοντάδων χιλιομέτρων χαρακώματα, όπου οι συνθήκες ζωής ήταν τραγικές.
- 2. Ανατολικό μέτωπο:** Οι Ρώσοι προελαύνουν στην ανατολική Πρωσία αλλά ανακόπτονται από γερμανικές δυνάμεις. Στα τέλη του 1914 τα δύο μέτωπα σταθεροποιήθηκαν.

Τα κυριότερα στρατιωτικά και πολιτικά γεγονότα

1915

- Η **Βουλγαρία** συμμαχεί με τις Κεντρικές δυνάμεις.
- Η **Αντάντ** επιχειρεί αποτυχημένη προσπάθεια κατάληψης των Δαρδανελίων, μια περιοχή στην οποία κυριαρχούσαν οι Κεντρικές Δυνάμεις. Στη συνέχεια, αποβιβάζει στρατεύματα στη Θεσσαλονίκη. Η **Ελλάδα** ωστόσο, παραμένει ακόμα ουδέτερη.
- Η **Ιταλία** εγκαταλείπει τους συμμάχους της και τάσσεται στο πλευρό της Αντάντ.

1916

- Οι Γερμανοί επιτίθενται στο Βερντέν με τρομακτικές όμως απώλειες. Οι απώλειες των αντιπάλων ανέρχονται σε 600.000 νεκρούς και 1.000.000 τραυματίες.
- Γάλλοι και Βρετανοί αντεπιτίθενται στο Σομ και επαναφέρουν το δυτικό μέτωπο στην αρχική του θέση.

1917

- Ξεσπά επανάσταση στη Ρωσία (Οκτωβριανή Επανάσταση), η οποία ανατρέπει τον τσάρο.
- Οι **ΗΠΑ** συμμαχούν με την Αντάντ και με το 1.000.000 στρατιώτες τους αλλά και τα υλικά τους μέσα, επηρεάζουν αποφασιστικά την έκβαση του πολέμου.
- Η **Ελλάδα** συμμαχεί με την Αντάντ.

1918

- Η σοσιαλιστική πλέον Ρωσία αποσύρεται από τον πόλεμο και συνάπτει συνθήκη ειρήνης με τη Γερμανία (Μπρεστ – Λιτόφσκ).
- Οι Κεντρικές Δυνάμεις και οι σύμμαχοί τους συνθηκολογούν.

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ: Κλονίζεται η πρωτοκαθεδρία της Ευρώπης. 8.000.000 οι νεκροί, 20.000.000 οι τραυματίες και τεράστιες οι υλικές καταστροφές.

